

Onderzoek naar beschermde soorten in het plangebied Laagstraat 30 te Dongen

Opdrachtgever: Mureau Advies Wagenberg

November 2017



Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Toetsing onderzoeksresultaten aan de Wet natuurbescherming.....	2
2.1. Vogels	2
2.1.1. Algemene beschrijving	2
2.1.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten	3
2.2. Soorten van Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn	4
2.2.1. Algemene beschrijving	4
2.2.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten	4
2.3. Andere soorten.....	5
2.3.1. Algemene beschrijving	5
2.3.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten	6
2.4. Zorgplicht voor dieren en planten.....	6
2.5. Conclusies.....	6
3. Literatuur en bronvermelding	7

1. Inleiding

Het voornemen is om het plangebied Laagstraat 30 te Dongen herin te richten. Alvorens gestart kan worden met de geplande werkzaamheden dient in het kader van de Wet natuurbescherming te worden nagegaan welke natuurwaarden binnen het plangebied aanwezig (kunnen) zijn, in welke mate deze natuurwaarden beschermd zijn, in hoeverre deze beschermde natuurwaarden worden aangetast door de geplande activiteiten en of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

Door Mureau Advies is aan het Ecologisch Adviesbureau Cools de opdracht verleend om een quick scan uit te voeren naar de eventueel aanwezige beschermde natuurwaarden binnen het plangebied. Op 14 november 2017 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten.

Het plangebied bestaat uit een woonhuis met aangebouwde schuur en twee stallen c.q. loodsen. Binnen het huidige plan is het de bedoeling de aan de woning aangebouwde schuur, alsmede de noordelijke stal c.q. loods, te slopen.

2. Toetsing onderzoeksresultaten aan de Wet natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 geldt de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet.

De Wet natuurbescherming kent drie categorieën beschermde soorten:

- alle van nature in Nederland in het wild levende vogels worden beschermd volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn;
- soorten beschermd volgens de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten': soorten die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

2.1. Vogels

2.1.1. Algemene beschrijving

In Noord-Brabant broeden circa 190 vogelsoorten. Het overgrote deel is zeer tot vrij zeldzaam en circa 30 vogelsoorten zijn (zeer) algemeen.

Met betrekking tot de vogelsoorten gelden vier verbodsartikelen:

Art 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.

Art 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.

Art 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.

Art 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Lijst van jaarrond beschermde vogelnesten

Vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Op de volgende vier categorieën gelden de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming het gehele jaar:

1. Nesten van de steenuil die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders (roek, gierzwaluw en huismus) die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en beperkt beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de

nestplaats zijn vaak zeer specifiek en beperkt beschikbaar. Van de 5 soorten broeden de slechtvalk, grote gele kwikstaart, ooievaar en kerkuil zeer tot tamelijk zelden in Noord-Brabant.

4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Van de 7 soorten broeden de boomvalk, buizerd, havik, sperwer, wespendif en ransuil in Noord-Brabant.

Tot de categorie 5 behoren vogelsoorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Tot de categorie 5 behoren momenteel 34 vogelsoorten, waarvan het overgrote deel ook broedt in Noord-Brabant. De draaihals, tapuit, brilduiker, glanskop en hop broeden echter zeer zeldzaam in Noord-Brabant. Daarentegen behoren tot de lijst ook enkele (zeer) algemene soorten, te weten de ekster, zwarte kraai, koolmees, pimpelmees en spreeuw. Andere (minder algemene) soorten die tot de categorie 5 behoren zijn de boerenwaluw, huiswaluw, oeverwaluw, ijsvogel, blauwe reiger, groene specht, zwarte specht, grote en kleine bonte specht, bosuil, torenvalk, bonte en grauwe vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, zwarte mees, gekraagde en zwarte roodstaart. De soorten uit de categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

2.1.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten

In de grote schuur, die aan het woonhuis is verbonden, werden vrij recentelijk nog enkele kalveren gehouden en wordt een deel van deze ruimte thans nog benut als stalruimte voor enkele paarden. In een deel van deze stal broeden jaarlijks nog enkele paartjes boerenwaluw. Boven deze schuur is een zolder aanwezig die in het verleden dienst deed als ondermeer opslag van hooi en stro. Thans is deze ruimte nauwelijks nog in gebruik. Het dak van deze schuur is met pannen gedekt, zonder enig beschot. De zolder is potentieel redelijk geschikt voor uilen. Uilen hebben echter vanwege hun afmetingen en het ontbreken van openingen van voldoende omvang geen toegang tot de zolder. Er zijn tijdens de quick scan dan ook geen uilen of sporen van recentelijk gebruik door uilen (zoals poepsporen, braakballen, of ruiveren) op de zolder vastgesteld.

In verband met de eerder genoemde aanwezigheid van broedende boerenwaluwen dient de sloop van de schuur buiten het broedseizoen van boerenwaluwen plaats te vinden. Als sloop buiten het broedseizoen van boerenwaluw niet mogelijk is, dient in het voorjaar voorkomen te worden dat boerenwaluwen zich in het jaar van sloop als broedvogel weer kunnen vestigen. Het broedseizoen van boerenwaluwen loopt van april tot en met augustus, soms tot in september, en in zeer extreme gevallen tot vroeg in oktober. Vanaf eind maart keren de eerste boerenwaluwen vanuit hun overwinteringlocaties in Afrika terug naar hun broedlocaties. Mochten er ondanks pogingen om het broeden van boerenwaluw te verhinderen toch boerenwaluwen kans zien om te gaan broeden, dan is het waarschijnlijk nog wel mogelijk om met een deel van de schuur toch reeds een begin te maken met sloop, zonder dat broedende boerenwaluwen daarbij verstoord hoeven te worden.

Van de twee stallen c.q. loodsen is de meest noordelijke thans vooral in gebruik als stallingruimte voor caravans. De dakconstructie bestaat uit golfplaten. In de noordelijke stal c.q. loods zijn tijdens de quick scan geen broedplaatsen van vogels vastgesteld. Hierbij is met name gelet op de eventuele aanwezigheid van uilen en huismussen. Behalve naar de fysieke aanwezigheid van deze dieren is ook gezocht naar eventuele sporen van deze dieren om zodoende eventueel gebruik van de ruimte door deze dieren te kunnen aantonen.

De zuidelijke stal c.q. loods wordt niet gesloopt. De loods is aan een zijde volledig open, en bedekt met golfplaten en thans ondermeer in gebruik als caravanstalling. Er zijn in de loods geen broedplaatsen dan wel sporen vastgesteld van uilen of huismussen.

Vooralsnog ligt het in de bedoeling om ook de woning niet te slopen. De woning is evenals de schuur waarmee de woning is verbonden, met pannen gedekt. Er is geen overstek aanwezig, maar wel is gebruik gemaakt van zogenaamde kantpannen. Er zijn tijdens de quick scan geen vogeluitwerpselen tegen de muren nabij de dakconstructie vastgesteld, en ook zijn er geen nestrestanten vastgesteld. Voor bijvoorbeeld gierzwaluwen, of een kolonie huiszwaluwen is de dakconstructie ongeschikt. Ook voor uilen zijn er in of aan de woning geen mogelijkheden aanwezig.

Na de sloop van de schuur en een van de stallen zal de vrijkomende ruimte een grotendeels 'groene' inrichting krijgen, waarbij gedacht wordt aan een boomgaard, extensief beheerd grasland en een amfibieënpoel. Verwacht mag worden dat de voedselsituatie voor ondermeer uilen na uitvoering van het plan zal verbeteren. Kerkuilen leven voornamelijk van muizen, maar daarnaast worden ook kleine vogeltjes wel gevangen, terwijl de steenuil behalve muizen ook wel regenwormen en wat grotere insecten (met name kevers) eet. Deze prooidieren zullen naar verwachting wat toenemen na het 'vergroenen' van het plangebied. Broedmogelijkheden voor uilen zijn in de directe omgeving van het plangebied reeds aanwezig, en zouden eventueel nog uitgebreid kunnen worden door het plaatsen van een nestkast in het plangebied voor bijvoorbeeld de steenuil.

2.2. Soorten van Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn

2.2.1. Algemene beschrijving

De Europees beschermde soorten, niet vogels zijnde, bestaan uit soorten van de Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a inclusief het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Tot deze soorten behoren ondermeer alle vleermuissoorten, boomkikker, heikikker, poelkikker, rugstreeppad, kamsalamander, gladde slang, drijvende waterweegbree, bever, noordse woelmuis, pimpernelblauwtje, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker en de platte schijfkoren.

Met betrekking tot de diersoorten gelden vier verbodsartikelen:

Art 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.

Art 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.

Art 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

Art 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.

Met betrekking tot de plantensoorten geldt het verbodsartikel:

Art 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

2.2.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten.

Tijdens de quick scan zijn in geen van de onderzochte gebouwen vleermuizen aangetroffen. Ook sporen van vleermuizen (uitwerpseltjes, urinestreekjes) zijn daarbij niet vastgesteld. Gezien het ontbreken van uitwerpselen dient geconcludeerd te worden dat er binnen het plangebied geen kraamverblijven of vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Om zich te verplaatsen van verblijfplaats naar foerageergebied en omgekeerd maken vleermuizen veelal gebruik van min of meer vaste vliegroutes. Hierbij maken ze meestal gebruik van lijnvormige landschapselementen. Dit kunnen bosranden, brede bospaden, kanalen, vaarten, houtwallen e.d. zijn. In stedelijke of bebouwde gebieden kan het daarbij ook om straten of wegen gaan, vooral als daar tevens een opgaande begroeiing van struiken of bomen aanwezig is. Een belang van dergelijke vaste vliegroutes is onder andere dat ze beschutting bieden tegen ongunstige weersomstandigheden, met name wind, en bescherming tegen predatoren. Vaak wordt de vliegroute ook in enige mate

als foerageergebied gebruikt. Gezien het ontbreken van noodzakelijke beschutting biedende lijnvormige landschapselementen binnen of direct nabij het plangebied is het uitgesloten dat een vaste vliegroute thans binnen het plangebied aanwezig is.

Op zeer beperkte schaal zal het plangebied als foerageergebied door enkele vleermuizen (zowel soorten als exemplaren) worden gebruikt. Daarbij zal het op de eerste plaats om enkele gewone dwergvleermuizen gaan. Gewone dwergvleermuizen zullen in de zomerperiode regelmatig in klein aantal foerageren boven het plangebied. Daarbij zal het meestal om 1 tot maximaal 3 exemplaren gaan. Ook laatvliegers zullen naar verwachting nu en dan foerageren boven het plangebied. Daarbij zal het om maximaal 1-2 laatvliegers gaan. Sporadisch zal er ook wel eens een rosse vleermuis op grotere hoogte boven het plangebied foerageren. Soorten die daarnaast incidenteel foeragerend aangetroffen zouden kunnen worden zijn ruige dwergvleermuis en bruine grootoorvleermuis. Daarbij zal het om zeer kleine aantallen gaan van 1, maximaal 2 exemplaren.

De verwachting is dat foerageermogelijkheden voor vleermuizen na uitvoering van het beoogde plan niet achteruit zullen gaan, maar dat de foerageermogelijkheden voor vleermuizen eerder zullen toenemen.

Voor de overige soorten die beschermd zijn volgens de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn is het plangebied niet geschikt als vaste verblijfplaats, groeiplaats, rustplaats en/of foerageergebied.

2.3. Andere soorten

2.3.1. Algemene beschrijving

De andere, 'nationale' soorten staan vermeld op in een bijlage van de wet die hoort bij artikel 3.10. Op deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten.

Met betrekking tot de diersoorten gelden twee verbodsartikelen:

Art 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.

Art 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Het opzettelijk verontrusten en het verstoren van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van andere soorten is in de Wet natuurbescherming niet (langer) verboden.

In de provincie Noord-Brabant zijn diverse soorten vrijgesteld van de bovengenoemde verboden bij activiteiten die betrekking hebben met ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw, aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer. Tot de soorten behoren onder andere de amfibiesoorten: bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander, de zoogdiersoorten: egel, haas, konijn, ree, vos, wild zwijn en diverse muizensoorten, zoals de huispitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis en veldmuis. Bunzing, hermelijn en wezel zijn vrijgesteld tot 1 oktober 2017.

Tot de diersoorten die niet zijn vrijgesteld behoren zoogdiersoorten zoals de das, eekhoorn, boom-marter, steenmarter, amfibie- en reptielsoorten zoals de vinpootsalamander, alpenwatersalamander, levendbarende hagedis en hazelworm, vlindersoorten zoals het gentiaanblauwtje, bruin dikkopje en kleine ijsvogelvlinder, libellensoorten zoals de bosbeekjuffer, gevlekte glanslibel en beekrombout en de vissoorten grote modderkruiper en beekprik.

Met betrekking tot de plantensoorten geldt het verbodsartikel:

Art 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Beschermd zijn diverse zeldzame akkerplanten, zoals blauw guichelheil, wilde ridderspoor, korensla en naaldenkervel, alsook ondermeer dennenorchis, kranskarwij, rozenkransje en blaasvaren.

2.3.2. Situatie binnen het plangebied en gevolgen door de geplande activiteiten

Op basis van het onderzoek en een deskundigenoordeel kan worden bepaald dat binnen het plangebied van de soorten die behoren tot de categorie 'andere' soorten de bruine kikker, gewone pad en bastaardkikker en huisspitsmuis actueel kunnen voorkomen.

De genoemde amfibiesoorten zullen het plangebied momenteel gebruiken als 'doortrekroute' of mogelijk als tijdelijke schuilplaats. Van de huisspitsmuis zal er binnen het plangebied zeer waarschijnlijk een vaste verblijfplaats voorkomen. De functies die het plangebied actueel bezit voor de huisspitsmuis en de amfibiesoorten zullen door de geplande activiteiten niet verdwijnen. Door de aanleg van een poel zal er zeer waarschijnlijk een voortplantingsplaats ontstaan voor de genoemde amfibiesoorten.

Andere amfibie- en landzoogdiersoorten dan wel planten-, reptiel-, vis-, libelle- en/of dagvlindersoorten behorende tot de categorie 'andere' soorten komen actueel niet binnen het plangebied voor dan wel het plangebied is niet of nauwelijks geschikt als vaste verblijfplaats, rustplaats en/of foerageergebied.

2.4. Zorgplicht voor dieren en planten

Of dier- en plantensoorten nu beschermd zijn of niet, iedereen moet voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De wet erkent daarmee de intrinsieke waarde van in het wild levende soorten. De Memorie van Toelichting zegt het zo: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd". Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer u een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, u zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van uw handelen.

2.5. Conclusies

- De bruine kikker, gewone pad en bastaardkikker zullen het plangebied momenteel gebruiken als 'doortrekroute' of mogelijk als tijdelijke schuilplaats. Van de huisspitsmuis zal er binnen het plangebied zeer waarschijnlijk een vaste verblijfplaats voorkomen. De functies die het plangebied actueel bezit voor de huisspitsmuis en de amfibiesoorten zullen door de geplande activiteiten niet verdwijnen. Door de aanleg van een poel zal er zeer waarschijnlijk een voortplantingsplaats ontstaan voor de genoemde amfibiesoorten.
- De gewone dwergvleermuis, laatvlieger en mogelijk ook de rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en bruine grootoorvleermuis gebruiken het plangebied momenteel op zeer beperkte schaal als foerageergebied. De verwachting is dat foerageermogelijkheden voor vleermuizen na uitvoering van het beoogde plan niet achteruit zullen gaan, maar dat de foerageermogelijkheden voor vleermuizen eerder zullen toenemen.
- Vaste verblijfplaatsen dan wel vaste vliegroutes van vleermuizen zijn binnen het plangebied niet waargenomen.
- Van de vogelsoorten behorende tot de categorieën 1 t/m 5 van de lijst van jaarrond beschermde nesten komt van de boerenwaluwe een vaste verblijfplaats in de grote schuur voor. De sloop van de schuur dient buiten het broedseizoen (= april tot en met augustus-begin oktober) van de boerenwaluwe plaats te vinden. Als sloop buiten het broedseizoen van boerenwaluwe niet mogelijk is, dient in het voorjaar voorkomen te worden dat boerenwaluwen zich in het jaar van sloop als broedvogel weer kunnen vestigen.

- In of aan de gebouwen binnen het plangebied zijn geen broedplaatsen van de huismus, gierzwaluw of uilen vastgesteld. De zolder van de grote schuur is potentieel redelijk geschikt voor uilen. Uilen hebben echter vanwege hun afmetingen en het ontbreken van openingen van voldoende omvang geen toegang tot de zolder.
- Door de aanleg van een boomgaard, amfibieënpool en het extensief beheer van het grasland zal de voedselsituatie voor ondermeer uilen verbeteren. Kerkuilen leven voornamelijk van muizen, maar daarnaast worden ook kleine vogeltjes wel gevangen, terwijl de steenuil behalve muizen ook wel regenwormen en wat grotere insecten (met name kevers) eet. Broedmogelijkheden voor uilen zijn in de directe omgeving van het plangebied reeds aanwezig, en zouden eventueel nog uitgebreid kunnen worden door het plaatsen van een nestkast in het plangebied voor bijvoorbeeld de steenuil.
- Op basis van de huidige inrichting en een deskundigenoordeel kan worden gesteld dat een gedetailleerder (jaarrond)onderzoek naar vleermuizen, broedvogels of andere beschermde soorten niet noodzakelijk is.

3. Literatuur en bronvermelding

Gedeputeerde Staten Noord-Brabant, 2017.

Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Den Bosch.

Ministerie van Economische Zaken, 2016.

Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. 's-Gravenhage.